

Jakub Havlík si, věren svému bakalářskému diplomnímu tématu, zvolil i v magisterském stupni práci související s dějinami osídlení a zůstal vlastně časově ukotven ve stejném – helénistickém – období. Mohl tak využít mimo jiné již nastudovanou relevantní literaturu. S tou se ovšem nespokojil, seznam použité literatury se v tomto případě rozkládá na 20 stranách předložené práce a zahrnuje prakticky vše, co ke zvolenému tématu existuje. Budiž zmíněno i to, že mohl díky opakované účasti na archeologických výzkumech v Uzbekistánu (včetně úspěšného vedení vlastního terénního projektu v posledních dvou letech) navštívit nejen část studované oblasti obecně, ale také několik významných sídlišť a pevností té doby a nastává tak tolik žádoucí situace: autor ví, o čem píše.

Jádrum práce je kapitola číslo 5 s podrobným přehledem archeologických lokalit staré Baktrie přiřazených převážně na základě keramického materiálu oběma sledovaným obdobím – achajmenovskému a helénistickému. Autor zde velmi systematicky region po regionu popsal sídelní situaci v obou fázích vývoje a připravil si půdu pro detailní diskusi v kapitole 6. Pracuje zde s definicí města, přičemž se důsledně drží archeologicky prokazatelných fakt, města pojednávána v písemných pramenech nechává stranou, pokud pro ně nemáme reálnou oporu v datech z terénu. V takovéto práci je tento postup žádoucí, pro jakoukoliv historickou nadstavbu by ovšem tyto zprávy rovněž musely býti brány v potaz.

Předložená analýza osídlení starověké středoasijské oblasti Baktrie v tzv. helénistickém období zaplňuje mezeru v bádání, jež se jinak danému období z různých úhlů pohledu věnuje velmi intenzivně. Kromě pečlivé práce s literaturou si autor osvojil rovněž práci v GIS a tvorbu map (viz příloha práce), jejichž kvalita posouvá celou práci o úroveň výše. Toto je potřeba vyzdvihnout tím spíše, že J. Havlík musel s co největší přesností lokalizovat stovky téměř neznámých archeologických lokalit, což je úkol téměř nadlidský.

Považuji za podstatné, že J. Havlík postavil práci s daty na teoretických základech, například pro klasifikaci sídlišť úspěšně využil Jenksovy optimalizační metody, pro rozčlenění geografické využil předchozí práce Gardinovy a dalších. Právě klasifikace lokalit na základě velikosti je z pochopitelných velmi slabým místem jakékoliv podobné práce: opíráme se o data, která jsou všechno jen ne kompletní, rozlohu sídlišť stanovujeme na základě jejich dochovaných a v terénu výrazně patrných částí, jež jsou, jak se opakovaně ukazuje, zpravidla jen zlomkem původní rozlohy sídliště, jak ukazuje příklad Sapalitepa v době bronzové (Kaniuth), některých „antických“ lokalit šerabádské oázy (Tušlová), totéž pak potvrzeno na datech v samarkandské oblasti (Stride, Rondelli). Těchto problémů si je samozřejmě vědom i autor práce a jen těžko může postupovat jinak, než jak postupoval. Podobně jsou využita

data do velké míry ovlivněna stavem bádání v jednotlivých regionech a, jak ukazují povrchové prospekce poslední doby, počet sídlišť, která známe pro helénistické období, zdaleka není konečný.

Z výsledků stojí za to vyzdvihnout například poznatek, že se situace mohla tak výrazně lišit v jednotlivých částech stejného historického regionu (JV vs. SZ Baktrie) a vyvstává tak otázka, do jaké míry byla helénistická Baktrie homogenní jednotkou.

Z formálního hlediska je práce vysoce nadprůměrná, autor užívá odborně uměřeného, přesto bohatého jazyka bez gramatických chyb, text je výtečně logicky vystavěn a strukturován. Použité grafy a tabulky vhodně doplňují text a pomáhají pochopit některé souvislosti.

Jakub Havlík patří k těm nemnoha studentům, jimž je třeba dát prostor a do vlastní práce jim zasahovat co nejméně. Předložil vynikající diplomovou práci, která splňuje všechna kritéria práce vědecké, a již tedy nelze ohodnotit jinak, než výbornou podtrženou.

V Čelákovících 9. 9. 2018

Ladislav Stančo